

Περί δημιουργικής γραφής. Εκδόσεις.

Δεκέμβριος 2014- ΤΕΥΧΟΣ 20

Τα τελευταία χρόνια, η δημιουργική γραφή έχει εμφανιστεί ως μάθημα σε διάφορες βαθμίδες της εκπαίδευσης, ως θέμα σεμιναρίων και εκπαιδευτικών προγραμμάτων και ως ξεχωριστό πεδίο σπουδών, με εκπληκτικό ρυθμό. Αρκετές χώρες στην Ευρώπη, την Αμερική και σε ολόκληρο τον κόσμο, έχουν επιλέξει να εισάγουν τη δημιουργική γραφή στο αναλυτικό πρόγραμμα των σχολείων τους. Κυρίως συνδέεται με τη δημιουργικότητα, το μάθημα της Γλώσσας και της Λογοτεχνίας. Η δημιουργική γραφή επηρεάζει τη στοχοθεσία και τις τεχνικές διδασκαλίας της λογοτεχνίας και συμβάλλει στην ανάπτυξη συγγραφικών δραστηριοτήτων στους μαθητές/ στις μαθήτριες. Βασίζεται σε κανόνες παιχνιδιού με τη γλώσσα και γιαυτό μπορεί να αποτελέσει ένα καλό εργαλείο στα χέρια του εκπαιδευτικού. Η δημιουργική γραφή κάνει επίσημα την εμφάνισή της στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα και σε όλες τις βαθμίδες βασικής εκπαίδευσης μέσα από το Νέο Πρόγραμμα Σπουδών που θα εφαρμοσθεί πιλοτικά κατά το σχολικό έτος 2011 – 2012, σε 188 σχολικές μονάδες (21 νηπιαγωγεία, 99 δημοτικά, 28 γυμνάσια).

Προς τον τομέα λοιπόν της ενημέρωσης των εκπαιδευτικών για τη λειτουργικότητα και την αξιοποίηση της δημιουργικής γραφής στο σχολείο όλο και αυξάνονται οι σχετικές εκδόσεις. Ανάμεσα στα βιβλία που κυκλοφορούν είναι τα εξής:

α) Διδασκαλία της Λογοτεχνίας και Δημιουργική Γραφή, του Ανδρέα Καρακίτσιου εκδόσεις Ζυγός 2013 και

β) Η δημιουργική γραφή στο νηπιαγωγείο, των Άννα Βακάλη, Μ Ζωγράφου-Τσαντάκη, Τρ. Κωτόπουλου, εκδόσεις Επίκεντρο 2014

Οι συγγραφείς και των δυο βιβλίων ανήκουν στο χώρο της εκπαίδευσης. Συγκεκριμένα ο Α. Καρακίτσιος είναι καθηγητής στο ΑΠΘ με αντικείμενο την Παιδική λογοτεχνία, και ο Τρ. Κωτόπουλος Επικ. Καθηγητής στο Παν. Δυτικής Μακεδονίας στη Φλώρινα. Οι Βακάλη και Τσαντάκη διδάκτορες και οι δυο με εμπειρία διδακτική η μεν πρώτη στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση, η δε Τσαντάκη Σχ. Σύμβουλος Νηπιαγωγών. Η σημείωση αυτή έχει σημασία γιατί αποδεικνύει τη γνώση και εμπειρία των συγγραφέων σχετικά με το θέμα της δημιουργικής γραφής. Ο Α. Καρακίτσιος και ο Κωτόπουλος επιπλέον εμπλέκονται χρόνια τώρα με τη δημιουργική γραφή σε επίπεδο διδασκαλίας της σε εργαστήρια και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (ο Κωτόπουλος είναι επιστημονικός υπεύθυνος του μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών δημιουργικής γραφής στο Παν. Μακεδονίας). Το γεγονός αυτό αποτελεί μια υπογραφή υπευθυνότητας για τα βιβλία των οποίων θα επιχειρήσω μια σύντομη παρουσίασή τους.

α) Διδασκαλία της Λογοτεχνίας και Δημιουργική Γραφή, Ανδρέας Καρακίτσιος, Ζυγός 2013, σελ. 335

Το βιβλίο αποτελείται από τρεις ενότητες. Η πρώτη αφορά στην ποίηση και περιλαμβάνει πέντε μέρη, η δεύτερη αναφέρεται στα «Τείχια της αφήγησης» και αναδεικνύει βασικά ζητήματα αφηγηματικότητας και η τρίτη ενότητα αναπτύσσει «τα είδη της αφήγησης». Πιο συγκεκριμένα ο αναγνώστης στις πρώτες σελίδες διαπιστώνει τη σχέση της δημιουργικής γραφής με τη Ρητορική και την εκπαίδευση. Εν ολίγοις παρακολουθεί την ιστορική της διαδρομή από την αρχαία Ελλάδα και πώς αυτή εξελίσσεται μέχρι τα μέσα του 19ου αιώνα στη Δυτική Ευρώπη και κυρίως την εικόνα της Ρητορικής στο γαλλικό εκπαιδευτικό σύστημα. Για να καταλήξει ο συγγραφέας στην άποψη ότι η δημιουργική γραφή σήμερα είναι «μια μετεξέλιξη της Ρητορικής». Δίνονται εξηγήσεις για την «εξορία» της Ρητορικής από την εκπαίδευση και την εμφάνισή της δημιουργικής γραφής μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Ομαλά ο αναγνώστης πληροφορείται για την περιπέτεια της διδασκαλίας της λογοτεχνίας στην Ελλάδα από το 1877 μέχρι σήμερα.

Σε ό,τι αφορά την ποίηση γίνεται μια αναφορά για το είδος, τη σχέση παιδιού ποίησης, τα είδη της, για να προχωρήσει ο συγγραφέας σε ενδεικτικές δημιουργικές προτάσεις και «παιδαγωγικές διαδρομές» όπως τις ονομάζει, ώστε να αξιοποιηθούν στην εκπαίδευση. Στα «τείχια της αφήγησης» προηγούνται οι έννοιες και οι ορισμοί για την αφήγηση, τη δομή της αφηγηματικής ακολουθίας, την πλοκή, την περιγραφή, τον διάλογο, τους χαρακτήρες, τη διακειμενικότητα και έπονται ασκήσεις εφαρμογών και παιδαγωγικές διαδρομές με συγκεκριμένη στοχοθεσία κάθε φορά. Πρωτάσσονται πάντα η ανάπτυξη της δημιουργικότητας, της φαντασίας και «άλλων ειδικών δεξιοτήτων, που συνδέονται άμεσα και έμμεσα με τη σύνθεση, μεταγραφή και δασκευή λογοτεχνικών κειμένων» (254).

Στην τρίτη και τελευταία ενότητα αναπτύσσεται η αυτοβιογραφική αφήγηση με αναφορά σε 24 τίτλους βιβλίων αυτής της κατηγορίας, η παρουσίαση των λαϊκότροπων, παραμυθιακών αφηγημάτων και του έντεχνου παραμυθιού. Τα ανωτέρω ακολουθούν ασκήσεις εφαρμογών και διαδρομές που μπορεί να ακολουθήσει ο εκπαιδευτικός ή και το ίδιο το παιδί προκειμένου να ασχοληθεί με τη δημιουργική γραφή. Αναμφίβολα το βιβλίο έχει πολλά να προσφέρει στους ενδιαφερόμενους εκπαιδευτικούς και μη, αφού διαθέτει πλήρη θεωρητική βάση και πολλαπλές προτάσεις που κάνουν πράξη τη θεωρία.

β) Η δημιουργική γραφή στο νηπιαγωγείο, Αν. Βακάλη, Μ Ζωγράφου-Τσαντάκη, Τρ. Κωτόπουλος, Επίκεντρο 2014, σελ. 207

Το βιβλίο διαρθρώνεται σε τέσσερα κεφάλαια. Στο πρώτο αναπτύσσονται έννοιες και όροι για τη δημιουργική γραφή καθώς και μια σύντομη ιστορική επισκόπηση όπου διαφαίνεται η θέση της και στα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια.

Το δεύτερο κεφάλαιο αναδεικνύει τη σχέση της δημιουργικής γραφής με την εκπαίδευση, συνδέεται με τη λογοτεχνική ανάγνωση, εξετάζεται ως γνωστικό αντικείμενο και παρουσιάζεται αναλυτικά η θέση της στο αναλυτικό πρόγραμμα του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.

Το τρίτο κεφάλαιο εστιάζει αποκλειστικά στην αξιοποίηση της δημιουργικής γραφής στο νηπιαγωγείο, συνδέεται με τη «γλωσσική αγωγή»(67) και τη λογοτεχνία και επισημαίνεται ο ρόλος του εκπαιδευτικού.

Το τελευταίο κεφάλαιο περιέχει πρακτικές εφαρμογές και προτείνονται δραστηριότητες δημιουργικής γραφής για παιδιά νηπιαγωγείου.

Ένα βιβλίο που διαθέτει την εμπειρία νηπιαγωγών της πράξης με τη θεωρητική στήριξη ενός πανεπιστημιακού δασκάλου που επενδύει στη διδασκαλία της δημιουργικής γραφής όντας και ο ίδιος ποιητής.

Τασούλα Τσιλιμένη